**Василь ГРЕСЬКО,**
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)
e-mail: vasyl.hresko.24@pnu.edu.ua

# ЗМІСТ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ (ПРИВАТНОПРАВОВОЇ) СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Актуальність дослідження змісту навчання майбутніх юристів цивільно-правової (приватноправової) спеціалізації на магістерському рівні зумовлена сучасними змінами у системі юридичної освіти України, спрямованими на компетентнісну, практикоорієнтовану та дослідницьку підготовку правників. Чинний стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня визначає загальні вимоги до результатів навчання, водночас надаючи закладам вищої освіти можливість самостійно формувати зміст освітніх програм і визначати їх спеціалізацію [11]. У зв’язку з цим особливого значення набуває з’ясування того, якою мірою сучасні освітні програми забезпечують належну змістову наповненість цивільно-правової (приватноправової) спеціалізації, поєднання фундаментальної теоретичної підготовки з практичними навичками та орієнтацію на актуальні потреби правозастосування і професійної діяльності. Аналіз таких програм дає змогу виявити спільні тенденції, відмінності та проблемні аспекти змісту підготовки майбутніх фахівців у сфері цивільного права.

У працях О. Криворучко, С. Кубіцького, І. Федотової та В. Швардак освітні програми використовувалися як джерело дослідження змісту професійної підготовки фахівців. Професійну підготовку правників крізь призму освітніх програм досліджувала Л. Столярчук. Водночас аналіз наукових джерел не дав змоги виявити праць, у яких окремо досліджувався зміст підготовки майбутніх правників цивільно-правової (приватноправової) спеціалізації на магістерському рівні у закладах вищої освіти України.

У педагогічній та довідковій літературі «зміст навчання» розкривається як навчальний матеріал, засвоєння якого забезпечує

здобуття освіти і кваліфікації згідно з освітньо-кваліфікаційним рівнем; сукупність предметів і тем, що підлягають вивченню та з яких складається програма або курс освітньої установи [9, с. 16; 10, с. 75]. Такий підхід до розуміння зазначеного терміна нами підтримується.

Основними документами, що регламентують зміст професійного навчання є освітньо-кваліфікаційні характеристики підготовки і професійно-кваліфікаційні характеристики посад, інші нормативно-правові акти, вимоги яких реалізуються, зокрема через освітньо-професійні програми [8, с. 170].

Тому основну увагу в нашому дослідженні було зосереджено на вивченні освітніх програм закладів вищої освіти.

За даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти у 2025/2026 навчальному році підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Право» на магістерському рівні вищої освіти за освітніми програмами цивільно-правової (приватноправової) спеціалізації здійснювали шість закладів вищої освіти: Державний податковий університет (ДПУ; освітньо-професійна програма «Охорона та захист цивільних прав»), Державний торговельно–економічний університет (ДТЕУ; освітня програма «Цивільне право і процес»), Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (КНЕУ ім. В. Гетьмана; освітньо-професійна програма «Приватне право»), Київський національний університет імені Тараса Шевченка (КНУ ім. Т. Шевченка; освітньо-професійна програма «Приватне та публічне право»), Національний університет «Чернігівська політехніка» (НУ «Чернігівська політехніка»; освітньо-професійна програма «Адміністративна та цивільна юстиція»), Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (ЧНУ ім. Б. Хмельницького; освітньо-професійна програма «Приватне право та інтелектуальна власність») [1].

Аналіз освітньо-професійної програми ДПУ «Охорона та захист цивільних прав» свідчить про те, що обов’язкові компоненти містили обсяг 65 кредитів ЄКТС, із яких тільки 16 кредитів передбачалося для викладання навчальних дисциплін, які безпосередньо стосувалися питань, пов’язаних із цивільним (приватним) правом, що становить 25 відсотків від загальної кількості кредитів обов’язкових компонентів [3, с. 15].

У структурі обов’язкових компонентів освітньої програми ДТЕУ «Цивільне право і процес» передбачено 78 кредитів ЄКТС, з яких

18 кредитів (23 %) становлять дисципліни, зміст яких безпосередньо стосується цивільного (приватного) права [7, с. 10].

Дослідження змісту освітньо-професійної програми КНЕУ ім. В. Гетьмана «Приватне право» засвідчило, що з 57 кредитів ЄКТС обов'язкової складової програми 25 кредитів, або 44 %, припадає на дисципліни, безпосередньо присвячені питанням цивільного (приватного) права [4, с. 12].

В освітньо-професійній програмі КНУ ім. Т. Шевченка «Приватне та публічне право» обсяг обов'язкових компонентів становить 67 кредитів ЄКТС, при цьому навчальні дисципліни, безпосередньо пов'язані з цивільним (приватним) правом, охоплюють всього 11 кредитів, тобто 16 % загального обсягу обов'язкових компонентів [6, с. 11].

Зміст освітньо-професійної програми НУ «Чернігівська політехніка» «Адміністративна та цивільна юстиція» показав, що із 36 кредитів ЄКТС, відведених на обов'язкові компоненти, тільки 10 кредитів припадало на навчальні дисципліни, безпосередньо пов'язані з цивільним (приватним) правом, що становить 28 % їх загального обсягу [2, с. 11].

Результати аналізу освітньо-професійної програми ЧНУ ім. Б. Хмельницького «Приватне право та інтелектуальна власність» дають підстави встановити, що на обов'язкові компоненти відведено 66 кредитів ЄКТС, з яких 18 кредитів (28 %) становлять навчальні дисципліни цивільно-правового (приватноправового) спрямування [5, с. 13].

З наведених даних можна зробити висновок про суттєву диференціацію змісту цивільно-правової (приватноправової) підготовки у сучасних магістерських освітніх програмах за спеціальністю 081 «Право». Частка обов'язкових освітніх компонентів, безпосередньо орієнтованих на цивільне (приватне) право, у досліджених програмах коливається від 16 % до 43 %, що свідчить про відсутність уніфікованого підходу до визначення обсягу та структури приватноправової складової магістерської правничої освіти.

Водночас навіть у програмах, назви яких безпосередньо акцентують на цивільному або приватному праві, змістове наповнення відповідної приватноправової складової істотно відрізняється, що дає підстави стверджувати про значну автономію закладів вищої освіти у формуванні змісту відповідної спеціалізації та необхідність подальшого дослідження

його структури, співвідношення теоретичних і практикоорієнтованих компонентів та відповідності заявленій спеціалізації.

**Список використаних джерел:**

1. Єдина державна електронна база з питань освіти : вебсайт. URL : https://vstup.edbo.gov.ua/ (дата звернення: 07.10.2026).
2. Освітньо-професійна програма «Адміністративна та цивільна юстиція» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право. Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2025. 16 с.
3. Освітньо-професійна програма «Охорона та захист цивільних прав» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право». Державний податковий університет. Ірпінь, 2025. 20 с.
4. Освітньо-професійна програма «Приватне право» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 081 Право спеціалізацією «Приватне право». Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2025. 28 с.
5. Освітньо-професійна програма «Приватне право та інтелектуальна власність» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2025. 22 с.
6. Освітньо-професійна програма «Приватне та публічне право» для здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2024. 14 с.
7. Освітня програма «Цивільне право і процес» : інформаційний пакет Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС). Державний торговельно-економічний університет. Київ, 2025. 28 с.
8. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 529 с.
9. Словник педагогічних та психологічних термінів до дисциплін: «Педагогіка», «Педагогіка новаторства», «Педагогіка та психологія вищої

школи», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності», «Педагогічний менеджмент»: для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття освіти пед. спец-тей / уклад.: Н. А. Несторук, Л. В. Кокоріна. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 131 с.

10. Словник-довідник з професійної педагогіки / заг. ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.

11. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 р. № 643. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-zizminami-643-20032023.pdf (дата звернення: 07.10.2026).